

**ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ «ΔΙΑΖΩΜΑ» κ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΠΕΝΟΥ**

ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΑΤΡΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Πέμπτη 26 Φεβρουαρίου 2009

Δ Ι Α Ζ Ω Μ Α

Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ», Μπουμπουλίνας 30, Τ.Κ. 10682, Αθήνα
www.diazoma.gr / info@diazoma.gr

Πέμπτη 26 Φεβρουαρίου 2009

Την Πέμπτη 26-02-2009 ξεκινήσαμε πρωί πρωί, μαζί με τον κ. Χρήστο Λάζο ιδρυτικό μέλος και μέλος του Δ.Σ. του «ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ» και την κα Λουκία Ρικάκη τακτικό μέλος του Σωματείου για την Κορινθία. Τόπος συνάντησής μας το Αρχαιολογικό Μουσείο της Αρχαίας Κορίνθου. Εκεί μας περίμενε ο προϊστάμενος της ΛΖ' ΕΠΚΑ κ. Κωνσταντίνος Κίσσας με τον αρχαιολόγο κ. Βασίλη Τασίνο, καθώς και ο δήμαρχος Κορίνθου κ. Αλέξανδρος Πνευματικός, ο νομαρχιακός σύμβουλος κ. Απόστολος Παπαφωτίου, ο οποίος εκπροσωπούσε τον νομάρχη Κορινθίας κ. Νικόλαο Ταγαρά, θερμό υποστηρικτή της προσπάθειας του «ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ» και ο τέως βουλευτής κ. Αναστάσιος Χωρέμης. Ύστερα από μια σύντομη ξενάγηση στην Επανέκθεση του Μουσείου, περιοδεύσαμε τον Αρχαιολογικό Χώρο με κατάληξη το αρχαίο Θέατρο στα Ίσθμια.

Άποψη του θεάτρου των Ίσθμίων

Το αρχαίο θέατρο της Ισθμίων

Η πρώτη φάση του Θεάτρου στα Ίσθμια χρονολογείται στο β' μισό του 5^{ου} αι. π.Χ. και αυτό που γνωρίζουμε είναι ότι είχε τρίπλευρο κοίλο και ως επί το πλείστον τα μέρη του (εδώλια, σκηνή) ήταν κατασκευασμένα από ξύλο. Η δεύτερη φάση χρονολογείται ένα περίπου αιώνα αργότερα (τέλη 4^{ου} αι. π.Χ.), όταν το κοίλο διευρύνεται και αποκτά το γνωστό καμπύλο σχήμα. Η σκηνή αναμορφώθηκε και κατασκευάστηκε προσκήνιο, του οποίου τα 11 ανοίγματα που δημιουργούνταν ανάμεσα στους πεσσούς στήριξης έκλειναν με περιστρεφόμενες θύρες. Η όλη κατασκευή ήταν από ξύλο και μπορούσε να αποσυναρμολογείται στα μεσοδιαστήματα των εορταστικών περιόδων.

Τα ρωμαϊκά χρόνια, όταν οι αγώνες επέστρεψαν στο ιερό, το κοίλο του θεάτρου διευρύνθηκε κι άλλο, δημιουργώντας μια καμπύλη 214 μοιρών που είναι σήμερα ορατή. Η σκηνή ανακατασκευάστηκε, πιθανά για την συμμετοχή του αυτοκράτορα Νέρωνα στους αγώνες του 66 και 67 μ.Χ. Τον 2^ο αι. μ.Χ. έγινε ο σχεδιασμός για μια μεγαλύτερη επέκταση του κοίλου που θα έφθανε ως την κορυφή της ρεματιάς, αλλά το έργο σταμάτησε στις θεμελιώσεις και δεν ολοκληρώθηκε.

Άποψη του κοίλου του θεάτρου

Το σκηνικό οικοδόμημα απέκτησε ρωμαϊκό *scaenae-frons*, αλλά το *pulpitum* διατηρήθηκε ψηλό και στενό. Θόλοι κατασκευασμένοι με συνδετικό υλικό κάλυπταν τις πλευρικές εισόδους (παρόδους) και την κεντρική δίοδο που διέσχιζε τη σκηνή. Δύο κίονες ύψους 7,80μ. με ιωνικά κιονόκρανα στέκονταν στην ορχήστρα πιθανά ως στηρίγματα υπερφυσικών αγαλμάτων. Πίσω από τη σκηνή υπήρχε μια μεγάλη αυλή που στις δύο πλευρές της είχε ξύλινες κιονοστοιχίες.

Το αρχαίο αυτό θέατρο χρησίμευσε και ως χώρος για την διεξαγωγή των μουσικών αγώνων των Ισθμίων. Σήμερα λίγα απομεινάρια σώζονται καθώς το μνημείο λιθολογήθηκε κατά τους πρώιμους βυζαντινούς χρόνους για να οικοδομηθεί το Εξαμίλιο Τείχος που διέρχεται σε μικρή απόσταση βορείως.

Η ανασκαφή που έχει διεξαχθεί από την Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών (Α.Σ.Κ.Σ.) δεν έχει ολοκληρωθεί και πολλά τμήματα του μνημείου έχουν επιχρωθεί για λόγους προστασίας. Η ολοκλήρωση της ανασκαφής θα βοηθήσει στην αποκομιδή συμπερασμάτων όσον αφορά στις κατασκευαστικές φάσεις του μνημείου, αλλά η κακή κατάσταση διατήρησής του είναι αποτρεπτική για τη χρήση του ως χώρου για διεξαγωγή σύγχρονων παραστάσεων ή άλλων εκδηλώσεων.

Από αριστερά ο προϊστάμενος της ΛΖ' ΕΠΚΑ κ. Ντίνος Κίσσας, ο κ. Σταύρος Μπένος, ο αρχαιολόγος κ. Βασίλης Τασίνος, ο νομαρχιακός σύμβουλος κ. Απόστολος Παπαφωτίου, ο δήμαρχος Κορίνθου κ. Αλέξανδρος Πνευματικός, το ιδρυτικό μέλος του «ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ» και μέλος του Δ.Σ. κ. Χρήστος Λάζος και ο τέως βουλευτής κ. Αναστάσιος Χωρέμης.

Στη συνέχεια επισκεφθήκαμε την Αρχαία Κόρινθο όπου ο κ. Ντίνος Κίσσας μας έκανε μια γοητευτική και αναλυτική περιήγηση στο Ωδείο και το Αρχαίο Θέατρο.

Το ρωμαϊκό ωδείο της Αρχαίας Κορίνθου

Το Ωδείο εντοπίστηκε το 1907 από την Α.Σ.Κ.Σ. και είναι κτισμένο στην πλαγιά του λόφου όπου έχει ανεγερθεί και ο αρχαϊκός ναός του Απόλλωνος. Οι χαμηλότερες σειρές των θέσεων έχουν λαξευθεί στο βράχο, ενώ ο άνω τομέας έπρεπε να χτισθεί.

Γενική άποψη του ωδείου, όπου διακρίνονται οι λαξευμένες στο βράχο χαμηλότερες σειρές των εδωλίων και ο χτιστός άνω τομέας

Η πρώτη κατασκευή του Ωδείου είναι από πωρόλιθο και χρονολογείται στο τελευταίο τρίτο του 1^{ου} αι. μ.Χ. Το κοίλο είχε χωριτικότητα 3000 θέσεων και χωριζόταν σε 4 κερκίδες από 3 διαδρόμους. Στο β' μισό του 2^{ου} μ.Χ. αι. έγινε ανακατασκευή σε όλο το κτίριο με έξοδα του Ηρώδου Αττικού. Η βόρεια πρόσοψη καλύφθηκε με μάρμαρο ενώ και η σκηνή κτίστηκε εκ νέου. Το 225 μ.Χ. το Ωδείο μετατράπηκε σε αρένα για θηριομαχίες και μονομαχίες. Στο τέλος του 4^{ου} αιώνα επήλθε η τελική καταστροφή του Ωδείου από φωτιά, πιθανόν από την εισβολή των Γότθων του Αλαρίχου.

Το Ωδείο διατηρείται σε καλή κατάσταση καθώς είναι λαξευμένο στο σκληρό πέτρωμα της περιοχής και υπό κάποιες προϋποθέσεις που αφορούν σε αναστηλωτικές εργασίες και εργασίες συντήρησης του μνημείου θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί μελλοντικά για διεξαγωγή θεατρικών παραστάσεων ή άλλων συναφών πολιτιστικών εκδηλώσεων

Το αρχαίο θέατρο της Αρχαίας Κορίνθου

Το Αρχαίο Θέατρο χωριτικότητας 18000 περίπου θεατών βρίσκεται βόρεια του Ωδείου και εντοπίστηκε το 1896 από την Α.Σ.Κ.Σ. Το μεγαλύτερο τμήμα του δεν έχει ανασκαφεί. Η πρώτη φάση χρονολογείται στον ύστερο 5^ο/πρώιμο 4^ο π.Χ. αι. κατά την οποία οι θεατές κάθονταν στο φυσικό κοίλωμα της γης. Κατά τον ύστερο 4^ο/πρώιμο 3^ο π.Χ. αι. υπήρχε λίθινη σκηνή. Ανακατασκευή του Θεάτρου γίνεται στον ύστερο 1^ο π.Χ. αι., ενώ τον πρώιμο 1^ο μ.Χ. αι. το κοίλο γίνεται πιο επικλινές. Το 77 μ.Χ. γίνονται επισκευές μετά το σεισμό. Την εποχή του Αδριανού πραγματοποιείται πλήρης ανακατασκευή του Θεάτρου με τριώροφο κιονωτό προσκήνιο, το οποίο διέθετε τρεις εισόδους αφιδωτής κάτοψης.

Γενική άποψη του θεάτρου

Τον πρώιμο 3^ο αι. μ.Χ. το θέατρο μετατράπηκε σε αρένα για θηριομαχίες και μονομαχίες, ενώ οι 10 πρώτες σειρές των εδωλίων απομακρύνθηκαν για τη δημιουργία δεξαμενής. Κατά τη ρωμαϊκή συνήθεια η δεξαμενή γέμιζε με νερό για ναυτικά θεάματα. Στον ύστερο 3^ο αι. το θέατρο ανασχεδιάστηκε, ανυψώθηκε το επίπεδο της ορχήστρας και κατασκευάστηκε μια νέα βαθύτερη σκηνή. Η καταστροφή του Θεάτρου επήλθε με την εισβολή του Αλαρίχου το 396 μ.Χ. ή το 375 μ.Χ. από σεισμό.

Το Αρχαίο Θέατρο δεν έχει ανασκαφεί πλήρως, διατηρείται σε μέτρια κατάσταση διατήρησης και με τη σημερινή του εικόνα δεν προσφέρεται για διεξαγωγή σύγχρονων παραστάσεων ή άλλων εκδηλώσεων.

Διακρίνεται η μέτρια κατάσταση διατήρησης του σκηνικού οικοδομήματος, της ορχήστρας και του κοίλου του θεάτρου

Η αξία όμως του θεάτρου αυτού είναι μεγάλη και απαιτείται ολοκλήρωση ερευνητικών και ανασκαφικών εργασιών που θα μας οδηγήσουν σε ασφαλή συμπεράσματα για τις δυνατότητες ανάδειξης του μνημείου.

Από αριστερά διακρίνονται Βίκυ Γεώργα, Χρήστος Λάζος, Θάνος Γεώργας, Σταύρος Μπένος, Ντίνος Κίσσας και Κώστας Παρτσινέβελος

Τελευταίος σταθμός μας ήταν η **Αρχαία Σικυώνα**. Μας υποδέχτηκε ο δήμαρχος Σικυωνίων και ιδρυτικό μέλος του «ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ» κ. Αγγελος Τσουλουφάς, ο νομαρχιακός σύμβουλος και ιδρυτικό μέλος επίσης κ. Θάνος Γεώργας, ο κ. Γιώργος Τζινιέρης ιδρυτικός μέλος του Σωματείου, τα τακτικά μας μέλη κ.κ. Μαρία Καραμπέτσου –Φωτοπούλου, Νένα Ανδρούτσου και Αγλαΐα Κεφάλου, ο αρχαιολόγος κ. Βασίλης Παπαθανασίου, καθώς και πολυμελής αντιπροσωπεία εκπροσώπων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Σικυωνίων και εκπρόσωποι φορέων της περιοχής. Ο κ. Ντίνος Κίσσας μας έκανε μια λεπτομερή περιήγηση γεμάτη από αγάπη και πάθος για το σπουδαίο αυτό θέατρο, όπου πραγματικά σε εντυπωσιάζει για την επιβλητικότητα του μνημείου και τη μοναδική δεσπόζουσα θέση του στο Κορινθιακό τοπίο, στο Κορινθιακό κόλπο και τα βουνά της Στερεάς Ελλάδας.

Το Θέατρο της Σικυώνας είναι κατασκευασμένο στις υπώρειες της ακρόπολης των ελληνιστικών χρόνων, στο φυσικό κοίλο του λόφου, δυτικά της αρχαίας Αγοράς. Ως κατασκευή συνδυάζει τη χρήση δύο τεχνικών α) της δόμησης με εγχώριο πωρόλιθο και β) της λάξευσης τμημάτων του θεάτρου στο φυσικό βράχο. Το κοίλο του θεάτρου, διαμέτρου 125μ, έχει όψη προς τα βορειοανατολικά. Δύο οριζόντιες δίοδοι το χωρίζουν σε τρία διαζώματα. Έχει ανασκαφεί μόνο τμήμα του κατώτερου διαζώματος όπου δεκαέξι κλιμακωτοί διάδρομοι ορίζουν δεκαπέντε κερκίδες (εδώλια). Συνολικά πρέπει να υπήρχαν εξήντα σφήνες (σειρές) εδωλίων. Στην πρώτη σειρά των εδωλίων είναι οι τμητικές θέσεις (προεδρίες) των ιερέων και άλλων επίσημων προσώπων της πόλης (αρχόντων, στρατηγών κ.λ.π.). Τα προεδρία, κατασκευασμένα από πωρόλιθο είναι διαμορφωμένα ως θρόνοι και φέρουν διακόσμηση.

Άποψη του θεάτρου

Χαρακτηριστικά στοιχεία του θεάτρου είναι οι δύο θολωτοί δίοδοι στα άκρα του πρώτου διαζώματος, μήκους 16μ, πλάτους 2,55μ και ύψους 2,60μ, οι οποίες αποτελούσαν και τις κύριες εισόδους των θεατών.

Θολωτή δίοδος που αποτελούσε την κύρια είσοδο των θεατών από την αγορά στο πρώτο διάζωμα

Η ορχήστρα, διαμέτρου 24,04μ έχει σχήμα λίγο μεγαλύτερο από το ήμισυ της περιφέρειας ενός τελείου κύκλου και το δάπεδό της είναι στρωμένο με πατημένο χώμα. Βασικό χαρακτηριστικό της είναι το θαυμάσιο από τεχνική άποψη αποχετευτικό της σύστημα. Μία αποχετευτική τάφρος, πλάτους 1.25μ και βάθους 1.00μ, σκεπασμένη με πλάκες, στο σημείο επαφής με κάθε μία από τις κλίμακες, διέτρεχε την ορχήστρα εμπρός από τα τιμητικά εδώλια και εξέχυνε τα ακάθαρτα ύδατα σε αβαθή τάφρο, που διασχίζει την ορχήστρα παράλληλα προς το τοίχο του προσκήνιου. Τα ύδατα διοχετεύονταν σε μία τρίτη τάφρο που διέσχισε κάθετα, περί το μέσο την ορχήστρα, και απέληγαν σε μικρή κλίμακα πίσω από τα σκηνικά.

Άποψη της ορχήστρας

Το σκηνικό οικοδόμημα αποτελείται από το προσκήνιο και την κυρίως σκηνή, η οποία ήταν διώροφη και έφερε πλούσιο γλυπτικό και αρχιτεκτονικό διάκοσμο. Δύο συμμετρικές ράμπες λαξευμένες στο πέτρωμα, οδηγούσαν στο λογείο. Στις παρόδους, δεξιά και αριστερά, πλάτους 4μ, υπήρχαν πύλες κατά το πρότυπο του θεάτρου της Επιδαύρου. Στην οπίσθια (βορειοανατολική) πλευρά της σκηνής οικοδομήθηκε στοά δωρικού ρυθμού με 13 κίονες, που απολήγει στο βορειοδυτικό άκρο σε κρηναία κατασκευή. Στη ρωμαϊκή εποχή το σκηνικό οικοδόμημα επεκτείνεται εις βάρος της ορχήστρας, αφού κατασκευάζεται νέο, χαμηλό λογείο (pulpitum), που αντικαθιστά το προσκήνιο.

Το σκηνικό οικοδόμημα

Το θέατρο εκτός από τόπος διεξαγωγής αγώνων αρχαίου δράματος χρησιμοποιήθηκε και ως χώρος συγκέντρωσης των πολιτών της Σικυώνας, για τη λήψη αποφάσεων πολιτικού ενδιαφέροντος.

Με βάση τα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά και τη κατασκευή του θεάτρου, που περιελάμβανε τη σκηνή με τις δύο ράμπες και την οπίσθια στοά, τις παρόδους, τα αναλήμματα του κοίλου και την ορχήστρα με τις προεδρίες, και το γεγονός ότι δεν εντάσσεται στον «ιπποδάμειο» ιστό της πόλης, το θέατρο χρονολογείται στα τέλη του 4^{ου}/πρώιμο 3^ο αι.π.Χ. Ανακατασκευάστηκε τη ρωμαϊκή περίοδο, πιθανόν μετά το 146π.Χ.

Το ανασκαμμένο τμήμα του θεάτρου (σκηνικό οικοδόμημα, ορχήστρα και κοίλο) αποκαλύφθηκε από τις ανασκαφές της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών, μεταξύ των ετών 1886 και 1898, ενώ τμήμα του κοίλου του ανασκάφηκε από την εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία το έτος 1988 υπό την Καλλιόπη Κρυστάλλη –Βότση. Με χρηματοδότηση από το Γ' Κ.Π.Σ, η ΛΖ' ΕΠΚΑ πραγματοποίησε με αυτεπιστασία τα έτη 2006 - 2007, εργασίες αναστήλωσης της Ανατολικής θολωτής διόδου του αρχαίου Θεάτρου ενώ υποστυλώθηκε προσωρινά η δυτική θολωτή διόδος.

Από το 2001 απαγορεύθηκε η χρήση του για παραστάσεις. Για τη διάσωση, αξιοποίηση, προβολή και εν τέλει χρήση εκ νέου του αρχαίου Θεάτρου θα απαιτηθεί συντήρηση των ανασκαμμένων τμημάτων του σε συνδυασμό με εργασίες αναστηλωτικές, καθώς και ανασκαφικές εργασίες αποκάλυψης του υπολοίπου τμήματος.

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να αναφερθώ στην θερμή υποδοχή που μου επεφύλαξαν οι κάτοικοι και οι εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης του Κιάτου. Η παρουσία τόσων πολλών ανθρώπων στο αρχαίο θέατρο της Σικυώνας ήταν όχι μόνο μια μεγάλη έκπληξη για μένα, αλλά και μια περίτρανη απόδειξη της αγάπης και του ενδιαφέροντος τους για το υπέροχο αυτό μνημείο.

Το «ΔΙΑΖΩΜΑ» εκτιμώντας και την μεγάλη διαθεσιμότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης και των πολιτών του Δήμου Σικυωνίων θα αναλάβει μεγάλες πρωτοβουλίες για την ανάδειξη αυτού του σπουδαίου θεάτρου.

Από δεξιά διακρίνονται οι κ.κ. Γιάννης Δομετίου, Θάνος Γεώργας, Βίκυ Γεώργα, Μαρία Δήμου, Μαρία Καραμπέτσου-Φωτοπούλου, Άγγελος Τσουλουφάς, Κατερίνα Φαρμάκη, Θανάσης Πάνου, Τάσος Χωρέμης, Σταύρος Μπένος, Χρήστος Λάζος, Γιώργος Τζινιέρης, Ντίνος Κίσσας, Σκαρμούτσου Σταυρούλα, Άγγελος Παπαγγελόπουλος, Τάσος Γιαννακάς, Βασίλης Παπαθανασίου, Νίκος Ζαχαρόπουλος, Τάσος Τζαναβάρας

Ξεναγηθήκαμε επίσης και στο Μουσείο της Αρχαίας Σικυώνας, όπου θαυμάσαμε τα ευρήματα από τις ανασκαφές της Σικυώνας, αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

Ακολούθησε επίσκεψη και συνέντευξη Τύπου στο Δημαρχείο Κορίνθου και ακολούθως επίσκεψη στο δήμο Κιάτου. Η περιοδεία στην Κορινθία ολοκληρώθηκε με ανοιχτή ομιλία στο πνευματικό κέντρο του Δήμου Κορίνθου με θέμα : «Οι καλύτεροι φρουροί των μνημείων: Οι πολίτες».

Στην Κορινθία υπάρχει ακόμα ένα θέατρο , το μικρό θέατρο Φλιούντος κοντά στη σημερινή Νεμέα, το οποίο θα επισκεφθούμε σε επόμενη περιήγηση.

Κλείνοντας θα ήθελα να ευχαριστήσω τον προϊστάμενο της ΔΖ' ΕΠΚΑ κ. Ντίνο Κίσσα που ήταν μαζί μου με πολύ μεγάλη προθυμία σε όλη την περιοδεία, καθώς και τον αντιδήμαρχο Κορίνθου κ. Γιώργο Φαρμάκη και την συνεργάτιδά του κα την Ιωάννα Κουλούρη για την πολύτιμη βοήθειά τους στην διοργάνωση αυτής της περιοδείας.

Δ Ι Α Ζ Ω Μ Α